
PRIKAZ

**ŠESTA KONFERENCIJA O GOVORNOJ KOMUNIKACIJI I
TEHNOLOGIJI EUROSPEECH '99****Budimpešta, Mađarska, 5. do 9. rujna 1999.****Damir Horga**
Filozofski fakultet, Zagreb
Hrvatska

Šesta europska konferencija o govornoj komunikaciji i tehnologiji Eurospeech '99 održana je od 5. do 9. rujna 1999. godine u Budimpešti (Mađarska). Eurospeech je, od mnogih kongresa i konferencija svjetskog značenja (a Eurospeech, usprkos svojem *euro* atributu, to jest po svojoj veličini, organizaciji te po broju i zemljopisnoj pripadnosti sudionika) relativno kratke povijesti i tradicije. Naime, prva je konferencija u organizaciji Europskog društva za govornu komunikaciju (ESCA - European Speech Communication Association) održana u Parizu 1989. godine. Poslije toga svake su druge godine slijedile konferencije u Ženevi, Berlinu, Madridu i Rodosu do ove posljednje, šeste u Budimpešti. Na ovoj je konferenciji sudjelovalo 1020 sudionika (nešto manje nego na rekordnoj 1997. na Rodosu) iz 52, zemlje od kojih 203 iz SAD-a, 114 iz Japana, dakle iz neeuropskih zemalja, ali očito zemalja s najrazvijenijom govornom i komunikacijskom tehnologijom, a tek je na trećem mjestu prva europska zemlja, Njemačka sa 108 sudionika. Iz Hrvatske je na konferenciju stiglo pet sudionika: dvoje s ETF-a (Davor i Davorka Petrinović), dvoje s FF-a (Vlasta Erdeljac i Damir Horga), te jedna kolegica s ERF-a (Tatjana Prizl-Jakovac). Organizatori su primili oko 1100 sažetaka, od kojih su prihvatili 751 sažetak za izlaganje na konferenciji, što znači da je oko 30% sažetaka odbijeno. Konačno, za konferenciju su pripremljena 722 rada, koji su izloženi (uz dakako uobičajeno manji broj otkazanih radova) u 38 oralnih i 39 poster sjednica. Također je održano 5 pozvanih plenarnih predavanja poznatih znanstvenika "govorne zajednice". Konferencija je održana na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Budimpešti, a njezina je cjelokupna organizacija od elektroničke komunikacije u njezinoj pripremi do uobičajenih standarda tehnoloških (audiovizualna sredstva i kompjutorska potpora) i retoričkih (precizno vrijeme izlaganja i standardi organizacije sadržaja),

te preglednog i logičnog, iako složenog programa rada i odmora za kavu, kao i popratnih izložaba govorne tehnologije i knjiga, do konačno, šest volumena zbornika radova od ukupno 2884 stranice (formata A4) i svih tih radova na CD ROM-u što su sudionici dobili prilikom registracije na početku kongresa. bila na visokoj i danas već uobičajenoj razini za ovako velike znanstvene manifestacije (vidjeti u ovom broju: I. Škarić, str. 191-194).

Mjesec dana prije Eurospecha '99 održan je svjetski kongres fonetskih znanosti u San Franciscu, pa je bilo moguće usporediti usmjerenost obaju skupova: onog svjetskog fonetskog prema govoru u čovjeku, a ovog europskog prema strojnom prepoznavanju i sintezi govora kao klasičnim temama govorne tehnologije. Zato je velik dio izlaganja na ovoj konferenciji bio za "klasičnog lingvističkog fonetičara" opterećen znanstvenim instrumentarijem (matematika, fizika, informatika, statistika, formule, blok-sheme i sl.), koji je njemu tek pomoćno sredstvo čije detaljne mehanizme ne razumije, nego se koristi finalnim rezultatom tih postupaka. Za govorne tehnologe to je bit problema. Međutim, unatoč takvoj temeljnoj usmjerenosti, na konferenciji su bile zastupljene i ostale fonetske teme: artikulacijski modeli i mjerenje izgovora, percepcija govora, govorni poremećaji i govor za hendikepirane, učenje materinskog i tuđeg jezika, govor u buci, govorni korpusi. Također je obrađena tema koja graniči s područjem govorne tehnologije, a to je o govoru na Internetu. Na tu se temu nastavila tema o nastavi i učenju o govornoj komunikaciji, tj. o fonetici, čemu je bila posvećena jedna sjednica konferencije i tzv. "Education Arena" u kojoj su demonstrirani različiti kompjutorski programi za analizu i sintezu govora kao nastavni materijali za učenje artikulacijske, akustičke i perceptivne fonetike. Većina je tih programa dostupna na internetu i zato je za buduće obrazovanje fonetičara, dakako ne isključujući zagrebačke studente fonetike, nužno da oni budu kompjutorski opismenjeni, da fonetske institucije budu tehnički opremljene tako da studentima omogućće lak pristup Internetu kako bi elektroničke informacije postale svakodnevna dopuna knjigama i predavanjima kao efikasan i suvremen izvor najsvježijih fonetskih spoznaja. I gotovo da je to glavna poruka koju se moglo ponijeti iz Budimpešte ako se radi o nastavi fonetike i njezinu unapređivanju, jer gledano iz konferencijske perspektive naš je zaostatak prevelik.

Ne ulazeći u detaljniji prikaz sadržaja konferencije, bit će dovoljno navesti pet plenarnih predavanja čije će teme ocrtati i tematsku usmjerenost cijelog skupa.

Dva su plenarna predavanja održali "pravi" fonetičari. Maria Gossweiler (Budimpešta, Mađarska; usput rečeno, članica uredništva (*Govora*) izlagala je o *The controversial connections between speech production and perception: Theories vs. facts*, navodeći argumente iz afaziologije, pogrešaka u slušanju, učenja jezika i govora i govorne komunikacije koji govore u prilog ili protiv povezanosti proizvodnih i perceptivnih govornih mehanizama. Bjorn Lindblom (Stockholm, Švedska) u svom je izlaganju *How speech works: Questions and preliminary answers* postavio pitanje kako se izboriti s bezgraničnim varijabilitetom govornog signala te se zauzeo za mjerenje onih parametara koji će otkriti smisao u varijabilitetu, a ne uništiti ga.

Tri su plenarna predavanja bila iz užeg područja govorne tehnologije. U prvom kojim je i otvorena konferencija, Frederick Jelinek i Ciprian Chebala (Baltimore, SAD) govorili su o temi *Putting language into language modeling* te su opisali i provjerili model strukturiranog jezika, koji na osnovi gramatičke analize hipotetskog rečeničkog segmenta (prefiksa) predviđa sljedeću riječ. Druga su dva izlaganja bila okrenuta govornoj tehnologiji u novom mileniju. Mark T. Maybury (Bedford, SAD) u svojem predavanju o *Multimedia interaction for the new millenium*, ocrtao je niz zahtjeva koji će se pojaviti u komunikaciji u različitim medijima (govor, pismo, vizualni mediji, uključujući i gestu) i u različitim oblicima interfacca kojima će se različiti mediji povezivati da bi se obavijest iz jednog preoblikovala u drugi medij. Nabrojao je koje će sve uvjete valjati ispuniti da bi se zadovoljila efikasnost, pouzdanost i pogodnosti za korisnika takve multimedijske komunikacije. Završno, plenarno predavanje održao je Hermann Ney (Aachen, Njemačka): *Perspectives of speech technologies research highlighted at Eurospeech '99*, naznačujući na osnovi dosadašnjeg razvoja rokove u kojima će se rješavati pojedini zadaci koji u ovom času stoje pred govornom tehnologijom.

Konferenciju je pratila izložba knjiga nekih nakladnika na ovom području, ali i izložba programske opreme iz govorne tehnologije sa značajnim komercijalnim naglaskom. Uostalom, istraživački programi u ovom području uvijek imaju praktičnu i primijenjenu komponentu koja u odobravanju istraživačkih projekata ima važnu ulogu, osobito ako istraživanja sponzoriraju velike, npr. telekomunikacijske tvrtke.

Tijekom konferencije održana je skupština ESCA, na kojoj je društvo i formalno iz europskog preimenovano u međunarodno, pa će sljedeću konferenciju, koja će se održati od 3. do 8. rujna 2001. godine u Aalborgu (Danska) organizirati ISCA, tj. International Speech Communication Association.